



EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 9.3.2006
KOM(2006) 104 galutinis

KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI IR EUROPOS PARLAMENTUI

**Ataskaita apie nacionalinių priemonių įgyvendinimą dėl
genetiškai modifikuotų pasėlių sambūvio su tradiciniais ir ekologiškais pasėliais**

{SEK(2006)313}

1. ĮVADAS

Pasėlių sambūviu yra suteikiama galimybė ūkininkams praktiškai pasirinkti tradicinį, ekologinį arba genetiškai modifikuotų (GM) pasėlių auginimą. Tokią pat teisę turi ir vartotojai. Komisija yra giliai įsitikinusi, kad vartotojai ir augintojai turi teisę laisvai rinktis žemės ūkio produktų rūšį ir jų auginimo būdą. Nacionaliniais teisės aktais dėl sambūvio turi būti suteikta galimybė rinkos dalyviams veikti laisvai, laikantis Bendrijos teisės aktų.

Kadangi ūkininkaujama atviroje aplinkoje, atsitiktinio GM pasėlių įsimaišymo į genetiškai nemodifikuotus pasėlius galimybė negali būti atmesta, o tai gali turėti ekonominį poveikį, jei abiejų rūšių pasėlių rinkos vertės yra skirtingos. Tai reiškia, kad reikia įvykdomų ir ekonomiškų sambūvio priemonių, kuriomis būtų garantuojama, kad GM ir genetiškai nemodifikuoti pasėliai galėtų būti auginamos kartu, jei yra laikomasi Bendrijos lygmeniu taikytinų teisinių standartų.

Kadangi Europos Sąjungoje gali būti auginami tik patvirtinti genetiškai modifikuoti organizmai (GMO) ir aplinkos bei sveikatos aspektai jau yra reguliuojami Bendrijos teisės aktais, pirmiausia Direktyva 2001/18/EB dėl genetiškai modifikuotų organizmų apgalvoto išleidimo į aplinką¹ ir Reglamentu (EB) Nr. 1829/2003 dėl genetiškai modifikuoto maisto ir pašarų², sambūvio kontekste nagrinėjami klausimai yra susiję tik su *ekonominiais* GM priemaišų ir genetiškai nemodifikuotų pasėlių aspektais ir su atitinkamomis priemonėmis siekiant išvengti tokių priemaišų.

Direktyvos 2001/18/EB 26a straipsnyje valstybės narės yra kviečiamos (tačiau nereikalaujamos) imtis reikalingų nacionalinių priemonių dėl sambūvio, kad būtų išvengta neplanuoto GMO patekimo į kitus produktus. Šis straipsnis turi būti taikomas atsižvelgiant į kitas Bendrijos teisės aktų nuostatas ir į Sutartį. Visų pirma, pagal Direktyvos 2001/18/EB 22 straipsnį valstybės narės apskritai negali drausti, riboti ar trukdyti pateikti į rinką patvirtintų GMO.

2003 m. liepos 23 d. Komisija patvirtino Rekomendaciją 2003/556/EB dėl nacionalinių strategijų kūrimo ir geriausios praktikos gairių siekiant užtikrinti genetiškai modifikuotų pasėlių sambūvį su tradiciniu ir ekologiniu būdu auginamais pasėliais³, kuria siekiama padėti valstybėms narėms sukurti nacionalinius teisės aktus arba kitas sambūvio strategijas. Joje pateikiamas sąrašas bendrųjų principų, į kuriuos reikia atsižvelgti kuriant nacionalinius metodus, ir techninių priemonių sąrašas.

Tinkamų sambūvio priemonių pasirinkimas priklauso nuo daugybės veiksnių, kurie yra skirtingi kiekvienam regionui, tarp jų – klimato ir dirvožemio sąlygos, laukų dydis ir pasiskirstymas, pasėlių išsidėstymas ir sėjomaina, ir t.t. Subsidiarumu pagrįstu požiūriu į sambūvį valstybėms narėms suteikiama galimybė sukurti jų vietos sąlygas atitinkančias sambūvio priemones.

¹ OL 106, 2001 4 17, p. 1, pakeista Reglamentu (EB) Nr. 1829/2003 (OL L 268, 2003 10 18, p. 1).

² OL L 268, 2003 10 18, p. 1.

³ OL L 189, 2003 7 29, p. 36.

2. GM PASĖLIŲ AUGINIMO PATIRTIS

Komercinis GM pasėlių auginimas ES iki šiol apsiribojo dviem GM kukurūzų rūšimis (Bt176 ir MON810).

2004 m. Ispanijoje auginami Bt kukurūzai užėmė 58 000 ha, o tai sudaro apie 12 % visoje jos teritorijoje auginamų GM kukurūzų ploto. Kitose valstybėse narėse GM kukurūzai užima tik kelis šimtus hektarų. Todėl GM pasėlių auginimo patirtis ES yra labai nedidelė.

3. TEISINIAI METODAI VALSTYBĖSE NARĖSE

Šios ataskaitos pagrindas – trys pagrindiniai informacijos šaltiniai: priimti nacionaliniai teisės aktai ir nacionalinių teisės aktų projektai, apie kuriuos yra pranešta Komisijai; informacija, kuri buvo pateikta atsakant į klausimyno nacionalinėms valdžios institucijoms klausimus; ir per sambūvio koordinacinį tinklą (COEX-NET) gauta nacionalinių ekspertų informacija.

2005 m. pabaigoje specifiniai sambūvio teisės aktai buvo priimti keturiose valstybėse narėse (Vokietijoje, Danijoje ir Portugalijoje ir šešiose Austrijos *Länder* – žr. priedą). Daugumoje kitų valstybių narių buvo sukurti tik sambūvio priemonių projektai. Kai kuriose valstybėse narėse sambūvio teisės aktai buvo arba yra kuriami regioniniu lygmeniu.

Iki 2005 m. septynios valstybės narės, remdamosi Direktyva 98/34/EB, nustatančia informacijos apie techninius standartus ir reglamentus teikimo tvarką, pranešė apie 20 teisės aktų projektų. Komisija nustatė, kad 10 tokių priemonių gali sukelti kliūčių laisvam prekių judėjimui; dėl keturių projektų tokių prieštaravimų nebuvo. Du pranešimai apie priemones buvo atsiimti, o keturi – negauti iki pat 2005 m. pabaigos.

Pagal pranešimų teikimo tvarką vykstantis Komisijos ir pranešimus teikiančių valdžios institucijų dialogas padėjo reikšmingai pagerinti siūlomas sambūvio priemones net ir tada, kai Komisijos komentarai priimtuose teisės aktuose nebuvo visapusiškai panaudoti.

Čekija pranešė apie kaimo plėtros programos rėmuose taikomas laikinas sambūvio priemones GM kukurūzams auginti 2005 m.

Valstybės narės ir regioninės vyriausybės, be anksčiau minėtų sambūvio priemonių, ėmėsi ir kitų veiksmų, turinčių įtaką GM pasėlių auginimui. Aukštutinės Austrijos ir Zalcburgo valdžios institucijos pasinaudojo EB Sutarties 95 straipsnio 5 dalimi ir pranešė Komisijai apie teisės akto projektą, kuriuo visapusiškai uždraudžiamas GM pasėlių auginimas tuose regionuose, o tai pažeidžia Direktyvoje 2001/18/EB pateiktas suderintas taisykles. Vėliau Zalcburgo valdžios institucija pranešimą atsiėmė. Komisija atmetė Aukštutinės Austrijos valdžios institucijų pranešimą, teigdama, kad nebuvo laikomasi Sutarties 95 straipsnio 5 dalies taisyklių. Šis sprendimas buvo paliktas nepakeistas Pirmosios instancijos teismo sprendimu⁴ 2005 m. spalį. 2005 m. gruodį Aukštutinės Austrijos ir Austrijos Respublikos vyriausybės pateikė Europos Teisingumo Teismui apeliaciją dėl šio sprendimo.

Slovėnijos vyriausybė iškėlė sąlygą, kuria bus reikalaujama, kad 2004–2006 m. kaimo plėtros programos galiojimo laikotarpiu agrarinės aplinkosaugos priemonėse dalyvautų tik GMO nenaudojantys ūkininkai. Komisija informavo Slovėnijos valdžios institucijas, kad toks apribojimas pažeidžia Reglamentą (EB) Nr. 1257/1999 dėl Europos žemės ūkio orientavimo

⁴ Sujungtos bylos T-366/03 ir T-235/04, 2005 10 5 sprendimas – *Land Oberösterreich* ir Austrija prieš Komisiją

ir garantijų fondo (EŽŪOGF) paramos kaimo plėtrai ir iš dalies pakeičiančio bei panaikinančio tam tikrus reglamentus⁵, kadangi GMO naudojimas nedaro jokios akivaizdžios žalos gamtai, jei jų naudojimas yra savanoriškas. Slovėnijos valdžios institucijos informavo, kad sąlyga nenaudoti GMO nebus taikoma tiems paramos pagal agrarinės aplinkosaugos schemą siekiantiems ūkininkams, kurie augina įprastus pasėlius.

Valstybės narės nepranešė apie kai kurias priimtas ir su GMO susijusias priemones. Teisingumo Teismo jurisprudencijoje yra numatyta, kad apskritai nacionalinės priemonės negali būti taikomos privatiems asmenims, jei jos buvo priimtose netaikant atitinkamos pranešimo tvarkos. Jei tokiomis priemonėmis GM pasėliai yra visiškai uždraudžiami, jos pažeidžia Bendrijos teisės aktus ir, remiantis Direktyvos 2001/18/EB 26a straipsniu, negali būti laikomos teisėtomis.

2004 m. lapkritį Italijos vyriausybės priimtu ir 2005 m. sausį pakeistu įstatyminiu potvarkiu GM pasėliai Italijoje yra apskritai uždrausti tol, kol Italijos regionai priims sambūvio priemones. Kelių Italijos regionų vyriausybės uždraudė GMO naudojimą savo teritorijose dar iki nacionalinio teisės akto priėmimo. Komisija, siekdama išanalizuoti Italijos teisės akto atitikimą Direktyvos 2001/18/EB reikalavimams, paprašė Italijos vyriausybę suteikti papildomos informacijos. Kadangi Italijos vyriausybė į tai neatsiliepė, Komisija 2005 m. spalį pasiuntė Italijai raštišką įspėjimą dėl Sutarties 10 straipsnio pažeidimo.

2005 m. vasarį Florencijoje 20 skirtingų valstybių narių regionų vyriausybės, kurios paprastai neturi teisės leisti įstatymų dėl sambūvio, pasirašė chartiją, kurioje išreiškė prieštaravimą dėl GM pasėlių auginimo savo teritorijose. Vėliau prie jų prisijungė ir kitų regionų vyriausybės.

Nacionalinių sambūvio priemonių apžvalga

Valstybių narių arba regionų įgyvendintų arba pasiūlytų priemonių apžvalga yra pagrįsta Rekomendacijoje 2003/556/EB pateiktais bendraisiais principais.

Ekonominių sambūvio aspektų ir aplinkos bei sveikatos aspektų sąveika.

Nors daugelio valstybių narių vyriausybės aiškiai atskiria sambūvio ekonominį aspektą nuo aplinkos ir sveikatos aspektų, kurie yra aptariami atsižvelgiant į leidimų naudoti GMO tvarką, kai kurių šalių vyriausybės siūlė į nacionalinius sambūvio teisės aktus dėl aplinkos apsaugos įtraukti specifines nuostatas. Visų pirma, kai kurios valstybės narės pasiūlė uždrausti arba apriboti GM pasėlių auginimą saugomose arba ekologiškai jautriose teritorijose. Tokiais atvejais Komisija aiškiai pareiškė, kad aplinkos apsaugos negali būti reikalaujama nacionalinėmis sambūvio priemonėmis, nes tai pažeidžia Bendrijos teisės aktų nuostatas.

Skaidrumas ir suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas

Dauguma valstybių narių išsamiai konsultavosi su įvairiais suinteresuotaisiais subjektais, o tai rodo, kad sambūvio priemonės buvo kuriamos taikant skaidrią tvarką.

Mokslo žiniomis pagrįsti sprendimai

Dauguma valstybių narių pranešė apie užbaigtus arba planuojamus mokslinius tyrimus, kurie yra arba bus naudojami kuriant sambūvio priemones.

⁵ OL L 160, 1999 6 26, p. 80.

Esamų atskyrimo metodų ir (arba) atskyrimo tvarkos naudojimas

Kadangi praktinės patirties apie GM pasėlius yra nedaug, tik kelios valstybės narės pasinaudojo egzistuojančiais GM pasėlių auginimo metodais ir tvarka. Remiantis pateikta informacija, galima teigti, kad specifinių sambūvio priemonių loginis išdėstymas buvo daugiausia pagrįstas patvirtintų sėklų auginimo tvarka, kuri buvo iš dalies pakeista, siekiant atsižvelgti į sėklų auginimo ir pasėlių auginimo skirtumus, arba kitais atvejais buvo panaudota kaip sambūvio priemonė.

Kai kurios priemonės skiriasi nuo paprastai žemės ūkyje naudojamų atskyrimo priemonių. Tarp tokių priemonių – atskirai kiekvienam ūkiui suteikiamas patvirtinimas arba pranešimo dėl GM pasėlių auginimo tvarka, kurios gali dubliuotis su leidimais naudoti GM pasėlius, išduotais remiantis Bendrijos teisės aktais.

Proporcingumas

Komisijos rekomendacijoje 2003/556/EB nurodoma, kad sambūvio priemonėse turi būti numatyti tik būtini reikalavimai, padedantys užtikrinti, kad atsitiktinis GMO pasėlių įsimaišymas neviršytų Reglamente (EB) Nr. 1829/2003 ir Direktyvoje 2001/18/EB nustatytos minimalios ženklinimo ribos ir taip būtų išvengta nereikalingos naštos susijusiems veikėjams.

Kai kurios šalys į šį patarimą atsižvelgė, kitos nusprendė pasiūlyti arba priimti priemones atsitiktiniam GM pasėlių įsimaišymui sumažinti žemiau minėto lygio. Kai kuriais atvejais siūlomos priemonės, pavyzdžiui, laukų su GM ir genetiškai nemodifikuotais pasėliais izoliavimo atstumai, reikalauja didesnių nei reikalinga pasėlių augintojų pastangų, o tai iškelia klausimą dėl tam tikrų priemonių proporcingumo.

Kai kurios valstybės narės pasiūlė skirtingus laukų, kuriuose auginamos GM ir genetiškai nemodifikuoti pasėliai, izoliavimo reikalavimus atsižvelgiant į tai, ar genetiškai nemodifikuoti pasėliai yra auginami tradiciniu ar ekologišku būdu arba, ar jie yra auginami pagal genetiškai nemodifikuotų organizmų standartus, net jei taikomos vienodos ženklinimo ribos dėl atsitiktinio GM pasėlių įsimaišymo tiek tradiciniam, tiek ir ekologiškam ūkininkavimui. Kitų valstybių vyriausybės pasiūlė arba priėmė identiškas atskyrimo priemones.

Atsižvelgiant į tai, kad dauguma valstybių narių dar nepasiūlė techninių priemonių dėl dviejų pasėlių tipų sambūvio laukuose, ir į tai, kad praktinė patirtis yra nedidelė, tokių priemonių dar negalima įvertinti visapusiškai.

Nors Komisija ir pripažįsta įstatymu pagrįstą teisę reguliuoti GM pasėlių auginimą siekiant sambūvio, ji pabrėžia, kad kiekvienas taikomas metodas turi būti proporcingas tokiam tikslui. Valstybių narių priimtose arba siūlomose sambūvio priemonėse turi būti stebimos siekiant nustatyti jų įgyvendinamumą ir efektyvumą ir ateityje keičiamos remiantis stebėsenos programų rezultatais.

Reikalingi mastai

Atsižvelgdamos į Komisijos rekomendacijas, dauguma valstybių narių sambūvio metoduose rėmėsi valdymo priemonėmis, kurios yra taikomos kiekvienam ūkiui atskirai arba jas derinant su kaimynystėje esančiais ūkiais. Valstybės narės nepateikė jokių specifinių pasiūlymų dėl regioninių priemonių.

Portugalijos ir Liuksemburgo vyriausybės leidžia nustatyti regionus, kur tam tikrų GM pasėlių auginimas būtų draudžiamas, jei tai yra vienintelis būdas sambūviui pasiekti.

Priemonių specifiškumas

Retais atvejais valstybės narės sukūrė technines pasėlių atskyrimo priemones atskiroms pasėlių rūšims. Tarp tokių pasėlių yra kukurūzai, aliejiniai rapsai, runkeliai ir bulvės.

Kai kuriais atvejais buvo sukurtos sėklų auginimo metu taikytinos atskyrimo priemonės.

Priemonių įgyvendinimas

Apskritai valstybės narės sambūvio priemonių įgyvendinimą priskiria GM pasėlius auginančių ūkininkų atsakomybei. Tai reiškia, kad genetiškai nemodifikuotus pasėlius auginantys ūkininkai neturi keisti nusistovėjusių ūkininkavimo metodų pradėję auginti GM pasėlius.

Dauguma atvejų nacionaliniai teisės aktų projektai leidžia kaimynystėje esantiems ūkininkams savanoriškai patiems nuspręsti neatskirti GM ir genetiškai nemodifikuotų pasėlių – tai reiškia, kad genetiškai nemodifikuota produkcija turi būti ženklinama kaip genetiškai modifikuota. Tai sutampa su Komisijos rekomendacija, kad atskyrimo priemonės neturėtų būti privalomos, jei kaimynystėje esantys ūkininkai sutinka, kad atskyrimas nėra reikalingas.

Visos valstybės narės sudarė nacionalinį GM pasėlių registrą, kuris yra skelbiamas viešai, tačiau viešai skelbiamoje versijoje duomenys skiriasi savo išsamumu. Dauguma valstybių narių vyriausybių taip pat reikalauja, kad GM pasėlių augintojai informuotų kaimynystėje esančius ūkininkus apie ketinimą auginti GM pasėlius.

Nė viena valstybė narė dar nepasiūlė tarpvalstybinio bendradarbiavimo su kaimynystėje esančiomis šalimis siekdama spręsti sambūvio klausimą besiribojančiose teritorijose.

Politikos priemonės

Dauguma valstybių narių nusprendė spręsti sambūvio klausimą teisiniu būdu. ES GM kukurūzai nuo 1998 m. yra auginami pagal neįpareigojantį Geros praktikos kodeksą.

Atsakomybę reguliuojančios taisyklės

Ekonominė žala, kuri gali būti patiriama GMO įsimaišius į genetiškai nemodifikuotus produktus, paprastai yra nagrinėjama pagal nacionalinius civilinės atsakomybės įstatymus. Kadangi tokia žala yra specifinė, kai kurios valstybės narės nusprendė parengti atitinkamus teisės aktus.

Kai kurios valstybės narės planuoja įdiegti kompensavimo schemą. 2005 m. lapkritį Komisija, remdamasi ES valstybės pagalbos taisyklėmis, patvirtino Danijos pranešimą apie kompensacinę schemą dėl ekonominės žalos, kuri gali būti patiriama GMO įsimaišius į genetiškai nemodifikuotus produktus; ši schema finansuojama iš GM pasėlių auginimui taikomų mokesčių⁶.

Kitos valstybės narės skatina arba reikalauja GM pasėlių augintojus apsidrausti nuo tretiesiems asmenims padarytos žalos. Šiuo metu ES nėra draudžiama nuo ekonominės žalos, patiriamos GMO atsitiktinai įsimaišius į genetiškai nemodifikuotus produktus. Kadangi tokio draudimo rinka neegzistuoja ir tai padarytų GM pasėlių auginimą neįmanomu, toks draudimas neturi būti privalomas,

⁶ Valstybės pagalbos byla N 568/2004.

Kadangi ES nėra specifinių taisyklių dėl atsakomybės sambūvio atveju, komercinis GM kukurūzų auginimas yra vykdomas pagal bendrus civilinės atsakomybės įstatymus.

Stebėjimas ir vertinimas

Europos Sąjungoje GM pasėliai yra auginami retai, todėl daugelis valstybių narių dar neįdiegė stebėjimo ir vertinimo programų.

ES ūkininkai dažnai tiekia GM ir genetiškai nemodifikuotus produktus į tą pačią rinką. Dėl to ūkininkai neturi didelių paskatų atskirti GM ir genetiškai nemodifikuotų kukurūzų, naudojamų pašarams ūkiuose. Tais atvejais, kai sambūvio priemonės buvo įgyvendintos, nusiskundimų dėl neigiamo ekonominio poveikio, atsiradusio GM kukurūzams atsitiktinai įsimaišius į genetiškai nemodifikuotus kukurūzus, buvo nedaug.

Informacijos teikimas ES lygmeniu ir apsikeitimas ja

Komisija Sprendimu 2005/463/EB⁷ įsteigė informacijos apie genetiškai modifikuotų, tradicinių ir ekologiškų pasėlių sambūvį derinimo ir keitimosi ja tinklo grupę (COEX–NET). Pirmajame tinklo susitikime 2005 m. rugsėjį valstybės narės pritarė šiai koordinacinei veiklai, suteikiančiai joms galimybę gauti bendros informacijos apie kitose valstybėse narėse sukurta geriausią praktiką, ir išreiškė norą intensyviau bendradarbiauti kuriant technines sambūvio priemones.

Moksliniai tyrimai ir dalijimasis tokių tyrimų rezultatais

Nacionaliniu lygiu jau yra įvykdyta arba toliau vykdoma daug mokslinių tyrimų projektų. Tokios mokslinių tyrimų pastangos yra papildomos veiksmais pagal Šeštąją pamatinę mokslinių tyrimų programą (6PP) bei Komisijos Jungtinių tyrimų centro vykdoma tiesiogine mokslinių tyrimų veikla. Naujausioje mokslinių tyrimų veikloje vis daugiau dėmesio buvo skiriama sambūvio ekonominiams aspektams.

Apibendrinančios pastabos

Valstybės narės vis dar turi labai nedaug patirties apie GM pasėlių auginimą (išskyrus Ispaniją), tokia patirtis yra sutelkta tam tikruose Bendrijos regionuose. Daugelyje valstybių narių reglamentavimo sistema dėl sambūvio yra vis dar kuriama, nors dažnai teisės aktų projektai jau yra paruošti. Iki šiol valstybėse narėse (Austrijoje, Vokietijoje, Danijoje ir Portugalijoje), pirmosiose priėmusiose naujus sambūvio teisės aktus, juos taikant faktiškai buvo auginami nedideli GM pasėlių kiekiai. Siekiant patikrinti priimtų priemonių efektyvumą ir ekonominį įgyvendinamumą, dar turi būti sukurtos ir įgyvendintos stebėsenos programos.

Visos valstybių narių priimtose arba pasiūlytos sambūvio priemonės turi tam tikrų bendrų elementų: jomis yra siekiama apsaugoti genetiškai nemodifikuotų pasėlių augintojus nuo galimų ekonominių padarinių, jei į jų auginamus pasėlius atsitiktinai įsimaišytų GMO. Tačiau auginti GM pasėlius nėra draudžiama. Nors taikomų metodų griežtumas yra akivaizdžiai nevienodas, valstybės narės apskritai leidžia tame pačiame regione auginti skirtingų tipų pasėlius: tradicinius, organinius ir GM. Atsakomybė įgyvendinti GM ir genetiškai nemodifikuotų pasėlių auginimo atskyrimo priemones apskritai tenka GM pasėlių augintojams.

⁷ OL L 164, 2005 6 24, p. 50.

Taikomi nacionaliniai metodai labai skiriasi. Pirmiausia tokie skirtumai yra susiję su atsakomybe ekonominės žalos, GMO atsitiktinai įsimaišius į genetiškai nemodifikuotus produktus, atveju. Kai kurios valstybės narės nepasiūlė jokių specifinių teisės aktų šiuo klausimu; tai reiškia, kad yra taikomi bendrieji civilinės atsakomybės kodeksai. Kadangi civilinę atsakomybę reguliuoja valstybės narės, reikia manyti, kad sambūviui, kaip ir kitų veiklos rūšių atveju, taikomos taisyklės bus skirtingos. Kitos valstybės narės siūlo įvesti specifines atsakomybės nuostatas ir (arba) kompensacines schemas.

Siektinas atskyrimo lygis taip pat yra nevienodas. Kai kuriose valstybėse narėse sambūvio priemonėmis yra siekiama, kad nebūtų viršijamos Bendrijos nustatytos ženklinimo ribos – tai sutampa su Komisijos rekomendacija. Kitos valstybės narės nenurodo, koks GMO įsimaišymo lygis gali būti toleruojamas, arba jų nustatytas lygis yra žemesnis Bendrijos nustatytos ženklinimo ribos.

Ne visada, pradėjus auginti GM pasėlius, buvo įvestos privalomos taisyklės ar sambūvio priemonės. Ispanijoje tai nebuvo privaloma, kadangi jos rinkoje nereikalaujama, kad pašarams naudojami GM ir genetiškai nemodifikuoti kukurūzai būtų atskirti.

Bendros sambūviui taikomos teisinės struktūros kūrimo procesas yra labiau pažengęs nei priemonės dėl atskirų pasėlių, kurios daugeliu atveju apsiriboja tik keliomis pasėlių rūšimis.

Taip yra dėl to, kad mokslinių žinių bazė apie sambūvio priemones įvairių pasėlių tipams yra skirtinga. Nemažai mokslinių žinių ir praktinės patirties turima apie kukurūzus, kurie šiuo metu yra vieninteliai leidžiami auginti GM pasėliai. Remiantis jomis, GM ir genetiškai nemodifikuoti kukurūzai gali būti atskirti techninėmis priemonėmis, kurios yra taikomos atskiriems ūkiams arba jas koordinuojant su kaimynystėje esančiais ūkiais.

Tačiau Europos ūkininkai dirba labai skirtingomis sąlygomis: nevienodi ūkių ir lauko dydžiai, pasėlių auginimo sistemos, pasėlių sėjomaina ir išsidėstymas bei gamtos sąlygos. Tokia įvairovė gali daryti įtaką atskyrimo priemonių ekonomiškumui, todėl jos turi būti pritaikytos vietos sąlygoms.

Atsižvelgiant į tai, kad GM pasėliai yra tik pradedami auginti, ir į ribotą informaciją apie praktinių sambūvio priemonių įgyvendinamumą apskritai, taip pat į kainos bei gaunamos naudos santykį, yra svarbu, kad valstybės narės, kurdamos specifinius sprendimus dėl sambūvio, galėtų veikti kiek įmanoma lanksčiau.

Nacionaliniai arba regioniniai sambūvio metodai turi visiškai atitikti Bendrijos teisės aktų nuostatas, draudžiančias neleisti auginti GMO regione apskritai, ir pernelyg ribojančias priemones, kurios neleidžia siekti sąveikos ir praktiškai užkerta kelią GM pasėlių auginimui. Komisija imsis reikalingų žingsnių siekdama užtikrinti, kad nacionaliniai arba regioniniai sambūvio teisės aktai nepažeistų Bendrijos teisės aktų.

Ispanijos patirtis rodo, kad netgi tada, kai valstybės narės teritorijoje yra taikomos vienodos sambūvio taisyklės, GM pasėlių auginimas regionuose nėra vienodas dėl, pavyzdžiui, žemės ūkio sąlygų skirtumų arba dėl veikėjų atitinkamo pasirinkimo. Nevienodas GM pasėlių auginimo lygis valstybėse narėse ir regionuose nebūtinai reiškia rinkos iškraipymą. Šiuo metu sambūvio metodų skirtumų poveikis vidaus rinkai negali būti įvertintas tinkamai.

Valstybių narių užduotis – sukurti ekonomiškai tvarias sambūvio priemones. Tuo tikslu, atsižvelgiant į stebėsenos programų rezultatus, prie jų reikės lanksčiai pritaikyti lauko išmatavimo technines taisykles. Nors Komisija ir pripažįsta sambūvio priemonių, kuriomis atsižvelgiama į specifines nacionalines ir regionines taisykles, poreikį, tokios priemonės turi

būti pagrįstos patikimomis mokslo žiniomis ir tiksliausiais mokslinių tyrimų rezultatais bei patirtimi šioje srityje. Daug mokslinių tyrimų apie sąveiką buvo atlikta nacionaliniu lygiu, tačiau jie yra nesistemiški ir jų rezultatai ne visada yra prieinami visoms reguliavimo institucijoms.

Tolesni žingsniai

Atsižvelgdama į pirmiau pateiktas išvadas, Komisija suvokia, kad reikia didesnės nacionalinių sambūvio priemonių įgyvendinimo patirties. Taip pat Komisija mato poreikį aktyviau bendradarbiauti su valstybėmis narėmis siekiant užtikrinti sambūvį. Kadangi turima patirtis yra nedidelė ir turi būti užbaigtas nacionalinių sambūvio priemonių įgyvendinimo procesas, kurti suderintą teisinį metodą šiuo metu yra netikslinga. Tačiau sprendimas bus priimtas tik užbaigus konsultacinį procesą su suinteresuotomis šalimis. Tai bus galima padaryti 2006 m. balandžio 4–6 d. Vienoje vyksiančios sambūvio konferencijos metu.

Šiuo metu Komisija siūlo imtis šių veiksmų:

- Komisija ketina labiau stengtis, kad turima informacija galėtų pasinaudoti visos valstybės narės, ir remti tokius mokslinius tyrimus, kurie užpildo dideles mūsų žinių apie sambūvį spragas. COEX–NET jau įtvirtintas pozityvus bendradarbiavimas su valstybėmis narėmis suteikia tinkamą pagrindą veiklai šioje srityje;
- Komisija siūlo peržiūrėti ir išanalizuoti turimą naujausią mokslinę ir ekonominę informaciją apie pasėlių ir sėklų auginime naudojamas atskyrimo priemones bei jų kainą. Tokiame įvertinime taip pat turėtų būti atsižvelgta į atskyrimo poreikį rinkoje ir į tai, kokia GMO dalis yra naudojama maistui ir pašarams skirtinguose regionuose;
- Komisija siūlo 2006 m. pradėti bendrą veiklą su valstybėmis narėmis ir suinteresuotaisiais subjektais dėl geriausios praktikos apie technines atskyrimo priemones sukūrimo; tokia praktika padėtų parengti rekomendacijas apie atskirus pasėlius. Šiame procese ypač svarbi bus praktinė Ispanijos ir kitų valstybių narių patirtis auginant GM pasėlius komerciniais tikslais. Bus atsižvelgta į vietos veiksnių įtaką (pvz., vidutinį lauko dydį, skirtingų pasėlių dalį ir t. t.), taikant bendrai sutartas priemones valstybėse narėse;
- Komisija siekia daugiau informacijos apie galiojančias nacionalines civilinės atsakomybės sistemas, numatomas nacionalinėse taisyklėse, dėl GMO priemonių genetiškai nemodifikuotuose produktuose. Tokia informacija padės įvertinti skirtingų taisyklių dėl atsakomybės ir kompensacinių schemų sambūvio atveju efektyvumą ir galimą poveikį;
- 2008 m. Komisija informuos Tarybą ir Europos Parlamentą apie pirmiau minėtos veiklos pažangą, taip pat pateiks naujausią informaciją apie nacionalinių sambūvio priemonių kūrimą ir įgyvendinimą.

PRIEDAS: NACIONALINIŲ SAMBŪVIO PRIEMONIŲ APŽVALGA

AT ⁸	BE	CY	CZ	DE	DK	EE	EL	ES	FI	FR	HU	IE	IT	LT	LU	LV	MT	NL	PL	PT	SE	SI	SK	UK
-----------------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

Teisės aktai dėl sambūvio:

Priimti	x				x	x								x ⁹							x				
Pranešta apie projektus pagal Direktyvą 98/34/EB	x			x							x				x										
Projektų kūrimas yra įpusėjęs		x					x		x	x				x		x		x	x		x		x		

Specifinės atsakomybės nuostatos sambūvio atveju, tarp jų – kompensacinės schemos arba reikalavimas apsidrausti:

Priimtos	x				x	x																			
Projektų kūrimas yra įpusėjęs arba apie juos jau yra pranešta											x			x	x			x	x	x					

Atskirų pasėlių laukui taikomos priemonės:

Priimtos						x														x					
Projektų kūrimas yra įpusėjęs arba apie juos jau yra pranešta				x				x			x			x	x	x		x	x		x				x

⁸ Teisės aktus parengė federalinės valstybės vyriausybė ir *Bundesländer*.

⁹ Pagrindų įstatymas, perkeltantis atsakomybę dėl sambūvio priemonių regionams.